

Hürriyet

'in okurlarına armağanıdır

3 Ocak 2020 CUMA
YIL 3 SAYI: 153

Kitap sanat

Michael Godehardt

Ses, mimari ve müziği harmanladığı çalışmalarıyla tanınan Cevdet Erek, Anadolu'dan Almanya'ya götürülen sunakla ilgili sesli mimari eseri 'Bergama Stereo'yla Berlin'in en önemli modern sanat müzesi Hamburger Bahnhof'ta. Eserin yeni yorumu şubat ayında Arter'de sergilenecek.
Ece Çelik s10

Sesin mimarı
cevdet
erek

Bergama'nın sesinin peşinde

Bergama'dan Berlin'e götürülen büyük sunakla ilgili 'Bergama Stereo' adlı ses enstalasyonu, Almanya'nın en önemli modern sanat müzesi Hamburger Bahnhof'ta sergilenen Cevdet Erek, eserle ilgili "Uzunca bir araştırmanın sonucunda benim adıma son yılların en büyük yolculuğu" diyor. 'Bergama Stereo'nun yeni bir yorumu 27 Şubat'tan itibaren Arter'de sergilenecek.

ECE ÇELİK
ecelik@hurriyet.com.tr

Yıllardır ses, müzik, mimari ve görsel sanatlar üzerine yoğun mesai harcıyarak farklı disiplinleri bir araya getiren çarpıcı işleriyle tanınan güncel sanatçı Cevdet Erek, Berlin'in en prestijli modern sanat müzesi Hamburger Bahnhof'ta önemli bir sergiye imza attı. Hamburger Bahnhof'un ana salonunun ortasında yer alan ve Alman sanat dünyasında büyük yankı uyandıran 'Bergama Stereo', etrafında yürüdükçe farklı ritimler duyabileceğiniz, hem mimari hem müziği birleştiren bir iş. 8 Mart'a kadar Berlin'de sergilenecek eser, 27 Şubat'tan itibaren Türkiye yorumuyla Dolapdere'deki Arter'de yerini alacak.

Bir yandan 90'lardan bu yana deneysel prog-resif rock grubu Nekropsi'nin davulcusu olan, ayrıca 'Sivas', 'Abluka' gibi ödüllü filmlerin müziklerine imza atan, bir yandan da İTÜ'de Müzik Teknolojileri ve Ses Tasarımı bölümlerinde öğretim üyesi olan Erek ile 'Bergama Stereo' üzerinden sanat yolculuğunu konuştuk.

Eserinizi Almanya'nın en önemli modern sanat müzesi Hamburger Bahnhof'ta sergiliyor-sunuz. Bölgesine prestijli bir platformda yer almak size nasıl hissettirdi?

Memnun hissediyorum. Hamburger Bahnhof, yıllardır başka işler için Berlin'e gittiğimde merakla ziyaret ettiğim bir yeri. O büyük 'tarihi hol' olarak adlandırılan mekâna da hep dikkat etmiştim. Müzenin ana mekânına göre planladığımız sesli mimari yapıtı hayata geçirmiş olarak deneyimlemek, daha da önemlisi onca insanın nasıl dolaştığını, üzerinde oturduğunu, kulak verdiğini görmek çok değerli. Beş aydan fazla sergileniyor olması da mutluluk verici.

'Bergama Stereo', Alman basınında epey ses getirdi...

Evet, tepkiler çeşitli ve olumlu. Alman basınında çeşitli değerlendirmeler çıktı, geçenlerde müzik dergisi The Quietus'ta güzel bir değerlendirme yayımlandı. Daha da derin eleştirileri dört gözle bekliyorum. Aslında sosyal medyadan hemen her gün birilerinden bir şey geliyor, bu da en canlı tarafı. Tanıdık tanımadık onlarca göz veya kulaktan ya da algıdan onlarca yankı...

Sergi alanına girdiğimizde bizi dev bir yapı karşılıyor. Merdivenler ve etrafında 34 farklı hoparlör var. Her birini dinlediğinizde farklı sesler duyuyorsunuz. Bu eseri nasıl bir ruh haliyle ürettiniz? Eserin hikâyesini anlatabilir misiniz?

Bu çalışmaya başlayalı neredeyse iki sene oldu, dolayısıyla tek bir ruh halinden bahsetmek mümkün olmaz. Hayattan iki sene, böyle uzun soluklu, bolca hayalle çalışılan işler, her gün olmasa bile, çokça ruh halinin veya bazıları birbirleriyle çatışan düşüncenin, çağrışımın içinden doğuyor. Tabii ki aynı zamanda pratik şartların, gerçeklerin de içinden çıkıyor.

Müzik festivali Ruhrtriennale kapsamında küratörler Ingrid, Gabriele ve Matthias tarafından 'Görsel Sanatçıların Müzik İşleri' serisinin 20. yılı için Almanya'nın Bochum şehrindeki Türbin Holü ve Berlin'deki Hamburger Bahnhof Müzesi'nde sergilenmek üzere iki mekâna özgü olacak şekilde bir proje hazırlamam istendi. Berlin Pergamon Müzesi'nde yer alan ve bizim Bergama'dan götürülen büyük sunakla ilgili çalışmak ve onun sesli bir mimari yorumunu yapmak istediğimi ilettim. İlk proje önerisini bir buçuk sene evvel yaptım. Hamburger Bahnhof Müzesi bu projeye geçen sene, Almanya Kültür Fonu'nun (külturstiftung) 2019'da verdiği en büyük fonlardan birini aldı, böylece inşa ve ses sistemini gerçekleştirme şansını bulduk. Uzunca bir araştırmanın sonucunda benim adıma son yılların en büyük yolculuğuna çıkmış olduk.

'NE KADAR ÇABALASAM DA TARIFI MÜMKÜN DEĞİL'

Sizin hiçbir işiniz sosyolojiden ve tarihten bağımsız değil. Helenistik döneme atıfta bulunan bir iş olan 'Bergama Stereo'ya etki eden figürler, olgular neler?

Helenistik dönemde Pergamon Krallığı'nın savaş kazandıktan sonra tanrılarla yeraltı devlerinin savaşını anlatan bir sunak yapması, ki bir yandan bir 'hükümdar kültür' örneği; sonra Bizans'ta Osmanlı'da değerini tamamen kaybedip duvar taşı veya kireç malzemesi olarak kullanılmasından sonra (ki topraklarımızda tarihin bazı bölümleriyle hiç ilgilenmemek, hatta mümkünse yok etmek hâlâ yaygın) Alman İmparatorluğu tarafından kimileri için tartışmalı 'satın alınma'yla parçaların ortaya çıkarılarak birleştirilip Berlin'e götürülmesi, çevresine bir müze inşası, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Leningrad'a (St. Petersburg), oradan hediye olarak Doğu Almanya'ya gitmesine, sonra 90'larda eski Bergama Belediyesi başkanı Sefa Taşkın'ın ünlü seyahati ve sunağın merdivenlerinde yapılan 'Geri istiyoruz' protestosuna kadar öyle bir tarihi var ki... Şimdi ben bir nevi yorumlamasını yapıyorum, friz'deki heykel anlatının ye-

'BERGAMA STEREO' ŞUBATTA TÜRKİYE YORUMUYLA ARTER'DE

■ 2017 yılında 'Çın' adlı eserinizle Venedik Bienali Türkiye Pavyonu'na katılmıştınız. Kişisel kariyerinize baktığınızda eserlerinizin uluslararası başarısını nasıl yorumlarsınız? Aldığınız olumlu-olumsuz eleştirilerden etkileniyor musunuz?

Bu memleketin şartlarını göz önüne alırsak içinde olduğum bu durumdan dolayı müteşekkir olmam gerekiyor. Çoğu kişinin, çoğu arkadaşımın üretimleri için destek alma ve paylaşma şansı çok sınırlı iken ya da ülke toplumunun kendisi tarafından özgür düşünceye kasıtlı veya bilinçsiz türlü engel konmuşken işlerimi gösterebildim, destek bulabildim. Duygusal, çoğunlukla zihinsel olarak yorucu bir süreç ama eleştiri alabildikçe, kendim eleştiri yapabiliş öğrendikçe, daha da üzerine gidip üretime devam etmek istiyorum.

■ 'Bergama Stereo'yu Türkiye'de izleyiciyle buluşturma planınız var mı?

Bir süredir Almanya'daki bağlam için üretilen bu projeyi ne şekilde İstanbul'da sergileriz diye çalışıyorduk. Artık duyurabiliriz sanırım: Projenin ve bu düşünce şeklinin bir devamını, bir çeşitlenmesini, 8 Mart'ta Berlin ayağı bitmeden hemen evvel 'Bergama Stereotip' adı altında Arter'de 27 Şubat'tan itibaren sergilemeye başlayacağız. Küratör-lüğünü sevgili Selen Ansen yapıyor, sevgili Süreyya Evren ile de son günlerde projeye eşlik edecek bir kitap üzerinde çalışmaktaydık. Bakalım, heyecanla bekliyorum bu işi buradaki çevreye, eşe dosta, aileye, okul arkadaşlarına sunmaya, ya da onları mekânın, seslerin ve bir başka düşünme tipinin içine atmaya.

rine sesleri ve birbiriyle bir nevi mücadele eden ritimleri, dans kulüplerinden gelen günümüzün ses teknolojisi ve görseelliği, 'yeraltı'nın diplerinden gelen, insan mı hayvan mı belli olmayan, acı veya isyan dolu böğürtümsü sesleri... Ne kadar çabalasam da tarifi pek mümkün değil, mekânda bulunmak lazım.

■ Sergiye gelenler aktif olarak eseri keşfe çıkıyor. Eserin çevresini dolaşarak her bir hoparlörden gelen seslere kulak veriyor. Bu da izleyiciyi aktif kılıyor...

Evet, sesler sabit ama her yürümede, her yer değiştirmede bu 34 hoparlörden çıkan ayrı seslerin başka bir karışımı ortaya çıkıyor. Bu bir nevi ses miksi işini, meraklı ziyaretçinin hareketine merakıyla bırakmak tercihimdi ki son dönemde çoğu işi bu şartla yapıyoruz. Gayet memnunum Berlin'deki sonucundan.

■ Ses odaklı işler üreten biri olarak gündelik

hayatta sesle olan ilişkiniz nasıl? İstanbul'daki, Berlin'de sokakta, etrafınızda duyduğunuz sesler, üretimlerinizi etkiliyor mu?

Evde de yolda da, okulda da, Nekropsi'de davul başında da sesle uğraşmak veya merakla dinlemek bayağı vakit alıyor aslında. İstanbul'da doğrusu benim için daha çok sessizlik ya da düşük seslilik ihtiyacı var. Bu kentin kamusal alanlarında duyduğumuz seslerin çoğu ya da şiddetli olanlarının çoğu, ne yazık ki insanların birbirlerinin haklarına saygısızlığının veya açgözlülüğün sese bürünmüş hali. Şimdi kendime sorunca kuşun, kedinin, köpeğinki dışında keyifle duyduğum kentsel sesler aklıma gelmiyor pek. Tabii hayat-taki her şey gibi gidilen, yaşanan yerlerdeki sesler sanatsal üretimi etkiliyor, hele ses-mimari/mekân ekseninde yoğunlaşan üretimde. Ama görseellikten, mekândan ya da kabaca hayattan kopmamış olmaması tercihiyle.